

مدلیابی ساختاری انگیزه‌های بخشش و بازگشت و تداوم زندگی در زنان آسیب دیده از خیانت زناشویی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۴/۹

تاریخ تأیید: ۱۴۰۲/۱۰/۲۴

مهرانگیز شعاع کاظمی

گروه مطالعات زنان و خانواده، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، دانشگاه الزهراء ع.ا.ج.، تهران، ایران

m.shkazemi@alzahra.ac.ir

مریم یداللهی

دانشجوی کارشناسی ارشد مطالعات زنان و خانواده دانشگاه الزهراء ع.ا.ج.

maryamyadollahi1376m@gmail.com

چکیده

یکی از عواملی که سلامت خانواده را به چالش می کشد و تعهد میان زوجین را خدشه دار می کند، خیانت زناشویی است. اگرچه یکی از واکنش‌ها در برابر خیانت جدایی است، بخشش نیز راهکاری برای حل این مشکل است. این پژوهش با هدف شناسایی انگیزه‌های بخشش در زنان آسیب دیده از خیانت زناشویی انجام شد. روش تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری مورد مطالعه کلیه زنان آسیب دیده از خیانت زناشویی بودند که خیانت همسر خود را بخشیده‌اند. حجم نمونه دویست نفر بودند که از روش نمونه گیری در دسترس انجام شد و پس از آزمون فرضیه‌های تحقیق از آمار استنباطی شامل آزمون کلموگروف اسمیرنوف، تحلیل عاملی و مدل معادلات ساختاری استفاده شد. یافته‌ها نشان داد متغیرهای بخشش و تداوم زندگی زناشویی در هر هشت بعد که در ادامه ذکر می شود، ارتباط مستقیم و معناداری در سطح ۰/۰۵ داشت؛ به گونه‌ای که به ترتیب از بیشترین تا کمترین نقش شامل بُعد علاقه زوجین، حمایت نکردن مراجع قانونی و حمایتی، باورهای مذهبی، طبقه اجتماعی، فرزندان، باز خورد اجتماعی، حمایت خانواده و در نهایت بعد استقلال اقتصادی زنان از تغییرات متغیر بخشش و تداوم زندگی زناشویی پس از خیانت

را تبیین کرد؛ بنابراین یکی از مهم ترین عواملی که می تواند به بخشودگی پیمان شکنی زناشویی کمک کند، علاقه زوجین است.

واژگان کلیدی:

انگیزه های بخشش، خیانت زناشویی، علاقه زوجین، زنان، حمایت خانواده.

مقدمه

نقطه آغاز شکل گیری خانواده ازدواج است. پیمان مقدسی که میان مرد و زن شکل گرفته و بر اساس انعقاد قرارداد شرعی، اجتماعی و قانونی است و تعهداتی را برای زوجین به همراه دارد (آسایش و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۳۲). عشق، امنیت اقتصادی، محافظت، امنیت عاطفی، تمایلات جنسی، کسب آرامش و رشد فردی و اخلاقی از عواملی هستند که گرایش به ازدواج را ایجاد می کنند. در تعریف وفاداری، اعتقاد بر این است که افراد در زندگی به طور باثبات و به روش عاشقانه و بامحبت رفتار خواهند کرد و بر احساسات اطمینان در رابطه، مهربانی مورد انتظار و حساسیت متقابل تمرکز دارند (کروز،^۱ ۲۰۰۷م، ص ۱۳).

یکی از عواملی که سلامت خانواده را به چالش می کشد و تعهد میان زوجین را خدشه دار می کند، خیانت زناشویی است. زمانی که تعهد در ازدواج کاهش می یابد و به ایجاد رابطه عاطفی، فیزیکی و جنسی با شخص دیگری منجر می شود، درجاتی از خیانت اتفاق افتاده است. خیانت در فرهنگ جامعه ایران بدین معناست که دو فرد متأهل بدون ازدواج یا متعه با یکدیگر روابط عاطفی و جنسی نامشروع دارند و بدون داشتن شرایط ازدواج دائم یا موقت با هم وارد رابطه شوند و از این طریق هر دو خانواده دچار به هم ریختگی ساختاری و محتوایی می شود. پدیده خیانت زناشویی در جامعه ایران به یک نگرانی تبدیل شده و با ناپایداری در روابط و میزان بالای طلاق همراه است (حسینی و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۳۲). عوامل مرتبط با خیانت زناشویی در سه حیطه تفاوت های فردی (ویژگی های شخصیتی و نگرش ها)، ماهیت رابطه (سطح تعهد و رضایت از رابطه) و شرایط محیطی (فرصت خیانت و جذابیت نفر سوم) دسته بندی می شود (سرمدی و احمدی، ۱۴۰۰، ص ۴۱). همسران قربانی خیانت فشارهای عاطفی و روحی متعددی همچون افسردگی، اعتیاد، اضطراب، کاهش خود کارآمدی جنسی، تحلیل اعتماد به نفس و

1. Kruse.

عزت نفس را تجربه می کنند (شروت^۱ و ویگل^۲، ۲۰۱۸م، ص ۳۵۸). با وجود آسیب‌هایی که خیانت در روابط زناشویی ایجاد می کند و احتمال طلاق را بالا می برد، عمدتاً همسران به دلایل گوناگون از جمله فرزندان، ترس از آبروریزی و پیامدهای طلاق، تمایل نداشتن قلبی برای جدایی از همسرشان در زندگی می مانند؛ بنابراین مداخلات درمانی برای ترمیم روابط می تواند یاری دهنده باشد (ذال و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۴۱۶). اگرچه یکی از واکنش‌ها در برابر خیانت، جدایی است؛ اما بخشش نیز راهکاری برای حل این مشکل است. نورث تعریف جامعی از بخشش میان افراد عرضه می کند. بخشش عبارت است از تغییر آگاهانه و آزادانه قلبی، آزادی و نتیجه موفقیت آمیز تلاشی فعال برای جایگزینی افکار بد با اندیشه‌های خوب و عصبانیت و تندی با احساس شفقت و ترحم (ر.ک: نورث^۳، ۱۹۸۷م). بخشش زناشویی را مجموعه‌ای از تغییرات انگیزشی در فرد آسیب دیده مفهوم بندی کرده است. بخشش متغیری است که اخیراً در بهبود عاطفی جراحات دل بستگی ناشی از پیمان شکنی به عنوان یک جنبه مهم و تأثیر گذار مورد توجه واقع شده است و تحقیقات بسیاری از آن حمایت می کند. به طور مستقیم بخشش با سلامت ذهنی، سلامت ارتباطی، سلامت معنوی و سلامت فیزیکی ارتباط دارد (باس^۴ و آبرام^۵، ۲۰۱۷م، ص ۱۵۰۰). بخشش بر شناخت و اسنادهای مثبت همسران نقش مهمی دارد؛ زیرا با افزایش رضایت زناشویی و کاهش تعارضات زناشویی به کاهش جدایی و طلاق می انجامد (گوردن^۶ و همکاران، ۲۰۰۴م، ص ۳۳۴).

رویکرد یکپارچه نگر برای درمان زوج‌های آسیب دیده از خیانت و محور قراردادن بخشش، سه مرحله را مشخص می کند: الف) درگیر شدن با هیجانات و رفتارهای اولیه پس از افشای خیانت همسر؛ ب) دستیابی به یک دیدگاه مشترک درباره عوامل زمینه ساز خیانت (این مرحله دشوارترین و طولانی ترین مرحله بهبود از خیانت است که بر فهم علل خیانت متمرکز است)؛ ج)

1. Shrou.
2. Weigel.
3. North.
4. Buss
5. Abrams.
6. Gordon.

مقالات

مدلیابی ساختاری انگیزه‌های بخشش و بازگشت و تداوم زندگی در زنان آسیب دیده از خیانت زناشویی

انجام گفت‌وگوهای آگاهانه دربارهٔ اینکه چگونه به صورت فردی یا به عنوان یک زوج بر مسئله غلبه کند (همان، باکوم^۱ و اسنایدر^۲ و گوردن، ۲۰۰۵م، ص ۴۱۳). پژوهش‌ها نشان می‌دهد مردان نسبت به زنان بیشتر مرتکب خیانت می‌شوند و خیانت آنان از نوع جنسی است. پیامدهای ناگوار خیانت بیشتر متوجه زنان است و سلامت روان آنها در مقایسه با مردان، آسیب‌پذیرتر است. این در حالی است که سلامت روان زنان تأثیر بالاتری بر سلامت روان جامعه و خانواده دارد (اسفندیاری بیات و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۳۰). مطالعه شترین^۳ و همکاران (۲۰۱۸م) نشان می‌دهد در کشور برزیل بیش از دوازده درصد از افراد در زندگی مرتکب پیمان‌شکنی زناشویی می‌شوند. همچنین رابطهٔ گسترش استفاده از شبکه‌های مجازی و افزایش خیانت زناشویی را نباید نادیده گرفت (درتاج و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۱۲۶). باید توجه داشت به دلیل ترس از بی‌آبرویی یا پیامدهای منفی از خیانت از پاسخ به پرسش‌های مربوط به خیانت زناشویی خودداری می‌شود و آمارها بالاتر از آمار رسمی است (کرمی و همکاران، ۱۳۹۴، ص ۱۳۵).

واکنش افراد در برابر روابط فرازناشویی و خیانت همسر متوجه تفاوت‌های جنسیتی است. زنان بیشتر از مردان تجربهٔ بخشش و بازگشت به زندگی را دارند که این موضوع درخور بررسی است؛ زیرا با توجه به اهمیت بخشش در زندگی و بررسی علمی و کشف مؤلفه‌های گوناگون متأثر بر انگیزهٔ بخشش، این امکان را به ما می‌دهد که زمینه‌های تشویقی و سلبی بخشش شناسایی شود و در صدد رفع و تقویت آن برآییم. با وجود زخم‌های عمیق وارد بر زنان بر اثر خیانت، بررسی انگیزهٔ بازگشت آنها به زندگی درخور توجه است؛ از این رو دغدغهٔ محقق این است که چه چیزی زنان قربانی پیمان‌شکنی زناشویی را به ادامهٔ زندگی سوق می‌دهد. با توجه به ماهیت پیچیدهٔ خیانت زناشویی و اثرات فاجعه‌انگیز آن بر آیندهٔ خانواده، به نظر می‌رسد بررسی خصوصیات این افراد با انگیزه‌های بخشش آنها که پس از طی مراحل درمان یا گذر زمان، تصمیم به ادامهٔ زندگی مشترک گرفته‌اند، می‌تواند ملاحظات و بینش‌هایی را برای متخصصان روشن کند؛ بنابراین شناسایی انگیزه‌های بخشش می‌تواند روند درمان را تسهیل کند.

1. Baucom.
2. Snyder.
3. Scheeren.

پیشینه پژوهش

در پژوهش اینزیدی و همکاران (۱۴۰۱) نشان داده شد ویژگی‌های همسر، مسئولیت‌پذیری، ارزش‌های معنوی عشق و توجه به پیامدهای منفی طلاق، مرور ویژگی‌های مثبت همسر، همدلی، تصویرسازی درباره زندگی آینده بدون همسر و با همسر به تسهیل و رفع موانع برای بخشش خیانت زناشویی کمک می‌کند. آسایش و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیق خود دو مضمون اصلی واکنش‌های رفتار سازگارانه و ناسازگارانه را شناسایی کرده‌اند. واکنش‌های رفتار سازگارانه عبارت‌اند از: تمسک به فعالیت‌های مورد علاقه و سرگرمی؛ مصاحبت؛ کمک گرفتن از درمان و مشاوره؛ عبادت و مناجات و تغییر شرایط موجود. رفتارهای ناسازگارانه نیز شامل مقابله‌ها و واکنش‌های رفتاری ناسازگارانه معطوف به خود و واکنش‌ها و رفتارهای ناسازگارانه معطوف به همسر می‌شود. زارعی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان «بررسی رابطه بخشش و جهت‌گیری مذهبی با تعارض زناشویی» نشان دادند بین بخشش با نمره کل تعارض با افزایش حمایت‌جویی از فرزندان، رابطه منفی و معناداری وجود دارد. در پژوهش دهقانی و همکاران (۱۳۹۸) نشان داده شد مدل درمان آسیب‌دل‌بستگی سبب افزایش بخشش در زنان آسیب‌دیده از خیانت می‌شود و می‌تواند به عنوان مداخله مؤثر در کاهش آسیب خیانت زناشویی استفاده شود. در پژوهش مرسلی و همکاران (۱۳۹۷) نشان داده شد خیانت یکی از چالش‌هایی است که همسران را درگیر می‌کند و بخشودگی راهکاری برای کاهش اثرات ویرانگر حاصل از خیانت است. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد افراد رابطه‌محور که خود را درباره زندگی، مسئول و مالک آن می‌دانند، زودتر می‌بخشد. همچنین مؤلفه‌های دیگری که در بخشیدن مؤثر است، از جمله همدلی با همسر و خود را نیز در شکل‌گیری خیانت دخیل دانسته، عذرخواهی و اتمام رابطه با نفر سوم توسط همسر، وجود فرزندان و افشا نکردن خیانت با خانواده خود زن؛ زیرا خانواده او ممکن است در صدد تحریک او برای جدایی برآیند؛ درحالی که این مورد درباره خانواده شوهر حالت عکس دارد و نقشی حمایتی برای بخشش دارند. در تحقیق آسایش و همکاران (۱۳۹۷) نشان داده شد واکنش‌های معنوی قربانیان خیانت زناشویی متفاوت است و با توجه به درجه معنویت و نوع جهت‌گیری مذهبی آنها، این واکنش‌ها تفاوت داشتند. برخی از زنان قربانی خیانت زناشویی از طریق صبر، بخشش و گذشت در ایجاد آرامش روانی در خود و ثبات در خانواده می‌کوشند؛ چراکه این صبوری و گذشت را طبق دستورهای دینی و معنویت در پیش گرفته بودند. رفیعی و جمهوری (۱۳۹۷)

مقالات

مدلیابی ساختاری انگیز‌های بخشش و بازگشت و تداوم زندگی در زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی

نشان دادند بین عشق و تداوم رابطه عاشقانه، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و هرچه عشق و علاقه میان همسران بیشتر باشد، آنان از تعهد و رضایتمندی بیشتری برخوردار خواهند بود. پژوهشی تحت عنوان «رابطه بین آگاهی و بخشش خیانت» (۲۰۱۵م) توسط جانز^۱ و همکاران انجام شده است. نتایج پژوهش نشان داد بخشش با مزایای متعدد افراد و روابط همراه بوده است. آگاهی می‌تواند با افزایش بازیابی عاطفی و کاهش خشم، بخشش خیانت را تسهیل کند. عواملی مانند شدت خیانت، پشیمانی شریک زندگی، همدلی عمومی، خشم در محقق شدن بخشش خیانت زناشویی یا عدم آن مؤثرند. پیلان چی و همکاران (۲۰۱۹م) در پژوهشی تحت عنوان «تسهیل‌کننده‌های درون فردی و بین فردی بخشش به دنبال خیانت همسر: دیدگاه استرس و مقابله». نشان دادند بخشش شامل فرایندی است که تصمیم را برای متوقف کردن افکار انتقام‌جویانه به همراه دارد. این تصمیم احساسات مثبت را به فرد باز می‌گرداند. افرادی که شخصیتی رابطه محور دارند و در درک شریک زندگی خود می‌کوشند، بخشش خیانت همسرشان آسان‌تر است. استحکام پیوند زناشویی قبل از خیانت به‌طور مستقیم سطوح بالاتری از بخشش عاطفی را پیش‌بینی می‌کند. فرانکوویک^۲ (۲۰۱۷م) پژوهشی در زمینه بررسی صمیمیت همسران پس از افشای خیانت زناشویی انجام داد که نشان داد در نتیجه زوج‌درمانی هیجان‌محور، زوجین توانستند با کاربست سلسله‌اقداماتی مانند بازسازی صحنه خیانت زناشویی، پردازش پاسخ‌های همسران، پرداختن به هیجان‌ات ثانویه و پردازش هیجان‌ات اولیه مرتبط آن، کار بر روی چرخه تعامل منفی، ابراز ندامت و پذیرفتن مسئولیت همسر پیمان‌شکن، تجربه رنجش‌های خیانت‌دیدگی مؤثر باشد. کلمونز^۳ (۲۰۱۸م) پژوهشی با عنوان «آیا مردان و زنان در واکنش به انواع خیانت، بخشش را متفاوت تجربه می‌کنند؟» با هدف کمی و نیمه‌تجربی، مقایسه مردان و زنان در جمعیت عمومی بزرگ سالان ایالات متحده از نظر انگیزه‌های بخشش، اجتناب، انتقام و ... انجام داد. تجزیه و تحلیل بین‌آزمودنی‌ها نشان داد جنسیت تأثیرات اصلی چشمگیری بر اجتناب و خیرخواهی دارد. میانگین ارزش‌های گروه‌ها نشان داد زنان انگیزه قوی تری نسبت به مردان برای اجتناب و مردان انگیزه قوی تری برای خیرخواهی در خیانت

1. Johns.
2. Franckowiak.
3. Clemmons.

داشتند. زنان فقط در رابطه طولانی مدت انگیزه قوی تری برای انتقام داشتند. پژوهش‌های پیشین به انواع خیانت و راهکارهایی برای بخشش خیانت زناشویی پرداخته‌اند؛ اما این پژوهش به شناسایی انگیزه بخشش و تداوم زندگی در زنان آسیب‌دیده از خیانت می‌پردازد. در راستای این طرح به شناسایی و تبیین هشت مؤلفه شامل نقش فرزندان، میزان و نقش حمایت‌های خانواده، نقش بازخوردهای اجتماعی، میزان علاقه میان زوجین، نقش حمایت نکردن مراجع قانونی و سازمان‌های حمایتی و خدماتی، نقش باورهای مذهبی و معنویت، نقش اشتغال و استقلال اقتصادی زنان و نقش طبقه اجتماعی زنان در انگیزه‌های بخشش و بازگشت و تداوم زندگی در زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی پرداخته است. اپن هیمر (۲۰۰۷م) معتقد بود رویکرد سیستمی با مسئول دانستن طرفین به طور مساوی، موجب تأخیر در روند بهبودی و التیام همسر آسیب‌دیده می‌شود و فرایند بخشش را نیز مختل می‌کند. از نظر او یک رویکرد سازنده‌تر غیرسیستمی در کمک به همسر خیانت‌دیده این است که او نقش همسر پیمان‌شکن خود در فرایند خیانت را دریابد. همچنین زوجینی که به مسائل معنوی اعتقاد دارند، روحیه قوی تری دارند و در پذیرش خیانت همسر توانا ترند. تلاش فرد پیمان‌شکن در دلجویی بسیار مهم است و او باید اذعان داشته باشد بخشش از جانب همسر لطف و موهبتی است که به او شده است. در مدل پنج مرحله‌ای دوپری به منظور بهبود روابط زناشویی زوجین آسیب‌دیده از خیانت، مراحل درگیری درمانی، ارزیابی، مداخلات، بخشودگی و جلوگیری از بازگشت وجود دارد. گوردن و همکاران (۲۰۰۴م) یک مدل سه مرحله‌ای از بخشودن برای کمک به زوج‌های آسیب‌دیده از خیانت ارائه کرده‌اند و از یک مدل سه مرحله‌ای درمان تروما، برخورد، جست‌وجوی چرایی و بهبودی الگو گرفته‌اند. بر اساس نظر فینچام^۱ و همکاران (۲۰۰۶م) بخشودن در شرایطی که فرض‌های ازدواج و قوانین و هنجارهای رابطه زناشویی نقض می‌شوند، ضرورت دارد. زمانی که تجاوزها، ادراک انصاف در زندگی و اخلاق در رابطه را نقض می‌کند، بخشش مهم شمرده می‌شود. بخشش زناشویی سبب ازبین رفتن تعاملات منفی زوجین می‌شود و آنان را به یکدیگر نزدیک می‌کند. دستاورد چنین انسجامی افزایش رضایت از زندگی مشترک و تلاش منطقی برای حل تعارض‌ها در زندگی است. بخشش زناشویی دو مزیت دارد: تعارضات زناشویی را کاهش و شناخت زوج‌ها از یکدیگر را افزایش می‌دهد.

1. Fincham.

آبراهامسون^۱ و همکاران (۲۰۱۲م) دریافتند که همسران آسیب دیده از خیانت، اقدامات مهربانانه و قدردانی از جانب همسر پیمان شکن را دیده‌اند و این سبب شکل‌گیری رفتارهای منطقی همسر آسیب دیده بوده که در فرایند بهبود و بخشش، تأثیر شگرفی دارد. مفهوم دیگری که آبراهامسون و همکارانش شناسایی کردند، نقش یادگیری جانشینی در مواجهه با خیانت است. افراد آسیب‌دیده از خیانت تجربه دیگران را که با خیانت روبه‌رو شده بودند و انتخاب کرده بودند به رابطه‌شان پایان دهند و پیامدهای آن را پذیرفته بودند. آنان در نظر گرفته بودند که بدانند آنها تحمل این پیامدها و رنج‌های پیش‌رو را دارند؛ همچنین افرادی که تصمیمی در زمان آشفتنگی و هیجانات پس از افشای خیانت گرفته بودند، پشیمان هستند. یکی از راه‌های بهبود رابطه و بخشش در نظر داشتن نمونه‌های واقعی است.

روش

پژوهش حاضر به روش پیمایشی^۲ از نوع تبیینی انجام شده است. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش کلیه زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی بودند که خیانت همسر خود را بخشیده و به مراکز مشاوره و کلینیک‌های درمانی در شهر تهران مراجعه کرده‌اند. در این تحقیق - به دلیل ماهیت جامعه آماری نامشخص و نامحدود - از روش نمونه‌گیری در دسترس برای توزیع پرسش‌نامه‌های پژوهش استفاده شد؛ به این صورت که نخست محقق به مراکز مشاوره و کلینیک‌های درمانی سطح شهر تهران مراجعه کرده و پس از کسب رضایت از افراد حاضر در کلینیک، پرسش‌نامه را در میان اعضا توزیع نموده است. همچنین پرسش‌نامه به صورت اینترنتی نیز در اختیار پاسخ‌دهندگان قرار گرفت. بنابراین ارائه پرسش‌نامه به صورت ترکیبی انجام گرفت. از آنجا که حجم جامعه آماری نامشخص و نامحدود بود و با توجه به تعداد متغیرهای پنهان (۸ متغیری که غیرقابل مشاهده بوده و نمی‌توان آنها را به‌طور مستقیم اندازه‌گیری کرد) موجود در این پژوهش، تعدادی بین ۸۰ تا ۱۶۰ نفر انتخاب شد. به عبارتی بابت هر متغیر پنهان باید حداقل ۱۰ نفر و حداکثر ۲۰ نفر انتخاب می‌شد. از سویی برای افزایش سطح اطمینان نتایج، محقق به این تعداد افزود و ۲۰۰ نفر به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند. متغیرهای پژوهش دربرگیرنده خیانت زناشویی است که در تعریف نظری شامل برقراری روابط اعم از جنسی و

1. Abrahamson.
2. Survey Method.

عاطفی فرد متأهل با جنس مخالف، خارج از چارچوب خانواده و به صورت پنهانی است. در تعریف عملیاتی نیز منظور نمره‌ای است که فرد در مقیاس خیانت می‌گیرد. بخشش فرایندی شامل کاهش خشم، بهبود تنفر یا نارضایتی از دیگران، رهایی از ادراک گذشته و قضاوت‌ها و کوششی به منظور التیام زخم‌های گذشته است (شعاع کاظمی، مؤمنی جاوید، ۱۳۹۸، ص ۸۶). هنگامی که افراد نمره‌ای بین ۱۵ تا ۷۵ در پرسش‌نامه بخشش و عفو ری و همکاران (۲۰۰۱م) کسب می‌کنند، بخشش رخ داده است.

پرسش‌نامه شامل دو بخش اصلی بود: بخش اول سؤالاتی است که مربوط به متغیرهای جمعیت‌شناختی شامل سن، میزان تحصیلات، تعداد فرزند و اشتغال بود. بخش دوم شامل ابعاد حمایت خانواده (سؤالات ۱ تا ۳)، بازخورد اجتماعی (سؤالات ۴ تا ۷)، علاقه همسران (سؤالات ۸ تا ۱۱)، حمایت نکردن مراجع قانونی و حمایتی (سؤالات ۱۱ و ۱۲)، باورهای مذهبی (سؤالات ۱۳ تا ۱۶)، فرزندان (سؤالات ۱۷ و ۱۸)، استقلال اقتصادی زنان (سؤالات ۱۹ و ۲۰) و طبقه اجتماعی (سؤالات ۲۱ تا ۲۳) بود. همچنین برای تمامی سؤالات پرسش‌نامه از قالب طیف لیکرت و مقیاس نمره‌دهی ۱ تا ۵ استفاده شده است. پرسش‌نامه تدوین شده به منظور بررسی روایی محتوایی یا صوری در اختیار ۸ تن از استادان روان‌شناسی قرار گرفت و با جمع‌بندی نظرهای آنان، پرسش‌نامه نهایی تنظیم شد. برای تأیید پایایی پرسش‌نامه‌ها، در مرحله آغازین، پرسش‌نامه‌ها میان ۳۰ نفر توزیع شد و ضریب آلفای کرونباخ مقدار پایایی پرسش‌نامه ۰/۸۲۱ گزارش شد که پایایی بالایی برای یک آزمون قلمداد می‌شود.

پیش از انجام تحلیل عاملی و به منظور اطمینان از کافی بودن نمونه‌ها از معیار کایرز، میجر، ال‌کین^۱ استفاده شد که نتیجه آن برابر با (KMO: /۹۰۴) بود. همچنین برای تعیین همبستگی میان متغیرها از آزمون بارتلت^۲ استفاده شد. با توجه به اینکه سطح معناداری همه متغیرها کمتر از ۰/۰۵ بود (Sig: ۰/۰۰۱)، پیش فرض‌های تحلیل عاملی تأیید شد و استفاده از تحلیل عاملی، مانعی نداشت و عامل‌های ساخته شده اعتبار لازم را داشتند. تعداد نمونه‌ها نیز برای تحلیل عاملی کافی بود. از تحلیل عاملی اکتشافی با چرخش ابلیمین مستقیم برای شناسایی ساختار عوامل اصلی تحقیق استفاده شد و با توجه به مرور تحقیقات و مقالات

1. Kaiser- Meyer-Oklin Measure of Sampling Adequacy
2. Bartlett's Test of Sphericity

انجام شده، تمامی ابعاد با ارزش ویژه بزرگ تر از ۱ مشخص شد. همچنین هیچ کدام از گویه‌های متغیرهای تحقیق به دلیل بار عاملی بیشتر از ۰/۴۰ (معیار مینا) از پرسش‌نامه اصلی حذف نشدند. همچنین اخلاق پژوهش که شامل موارد صداقت در تجزیه و تحلیل داده‌ها، اطمینان از گمنامی شرکت کنندگان و انجام کلیه مراحل توسط خود پژوهشگر است، رعایت شده است. شناسه اخلاق نیز IR.ALZAHRA.REC.1401.081 است.

یافته‌ها

جدول ۱. توصیف نمونه آماری مورد مطالعه بر اساس سن

درصد فراوانی	فراوانی	رده سنی
۰/۵	۱	کمتر از ۲۰ سال
۳۲/۵	۶۵	۲۰ تا ۲۹ سال
۴۴	۸۸	۳۰ تا ۳۹ سال
۱۹	۳۸	۴۰ تا ۴۹ سال
۴	۸	بیشتر از ۵۰ سال
۱۰۰	۲۰۰	جمع کل

فراوانی مربوط به رده سنی افراد بر اساس جدول ۱ نشان داده شد که بیشترین فراوانی با ۴۴ درصد (۸۸ نفر) مربوط به رده سنی ۳۰ تا ۳۹ سال و کمترین فراوانی با ۰/۵ درصد (۱ نفر) مربوط به رده سنی کمتر از ۲۰ سال است.

جدول ۲. توصیف نمونه آماری مورد مطالعه بر اساس تعداد فرزندان

درصد فراوانی	فراوانی	تعداد فرزندان
۲۰	۴۰	بدون فرزند
۳۹/۵	۷۹	یک فرزند
۳۲/۵	۶۵	دو فرزند
۷/۵	۱۵	سه فرزند
۵	۱	چهار فرزند و بیشتر
۱۰۰	۲۰۰	جمع کل

بر اساس جدول ۲ مشخص شد بیشترین تعداد فرزند افراد نمونه با ۳۹/۵ درصد (۷۹ نفر) مربوط به مادرانی بود یک فرزند دارند و کمترین تعداد فرزندان افراد نمونه با ۵ درصد (۱ نفر) مربوط به صاحبان چهار فرزند و بیشتر بود.

جدول ۳. توصیف ابعاد ارزیابی عملکرد زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی

انحراف معیار	میانگین	ابعاد ارزیابی
۱/۰۱	۳/۹۳	استقلال اقتصادی زنان
۰/۹۳	۳/۷۵	بازخورد اجتماعی
۰/۹۵	۳/۷۸	باورهای مذهبی
۰/۹۴	۳/۷۶	حمایت خانواده
۰/۹۹	۳/۷۶	طبقه اجتماعی
۱/۰۲	۳/۸۲	علاقه همسران
۰/۹۸	۳/۹۵	فرزندان
۱/۰۲	۳/۷۵	مراجعه قانونی و حمایتی

در جدول ۳ آمار توصیفی شامل معیارهای تمرکز میانگین و معیار پراکندگی انحراف معیار برای متغیرهای پرسش‌نامه‌های مورد بررسی آورده شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون کلمو گروف - اسمیرنوف برای تعیین نرمال بودن داده‌ها

توزیع داده‌ها نرمال نیست	۰/۰۰۱	۵/۳۰	بازخورد اجتماعی
توزیع داده‌ها نرمال نیست	۰/۰۰۱	۵/۲۳	باورهای مذهبی
توزیع داده‌ها نرمال نیست	۰/۰۰۱	۵/۳۹	حمایت خانواده
توزیع داده‌ها نرمال نیست	۰/۰۰۱	۵/۳۷	طبقه اجتماعی
توزیع داده‌ها نرمال نیست	۰/۰۰۱	۵/۴۶	علاقه همسران
توزیع داده‌ها نرمال نیست	۰/۰۰۱	۶/۰۸	فرزندان
توزیع داده‌ها نرمال نیست	۰/۰۰۱	۵/۶۵	مراجعه قانونی و حمایتی

در جدول ۴ مشاهده می‌شود بر اساس آزمون کلمو گروف - اسمیرنوف سطح معناداری تمام مؤلفه‌ها تقریباً کمتر از $\alpha=0/05$ است؛ بنابراین توزیع داده‌ها غیرنرمال است؛ در نتیجه برای بررسی ارتباط فرضیه‌های آماری بهتر است از آزمون آماری به روش مدل معادلات ساختاری با بهره‌گیری از نرم‌افزار PLS استفاده شود.

جدول ۵. ضرایب پایایی متغیرها

آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	
۰/۸۰۸	۰/۸۰۸	استقلال اقتصادی زنان
۰/۸۶۷	۰/۸۷۲	بازخورد اجتماعی
۰/۹۰۹	۰/۹۱۰	باورهای مذهبی

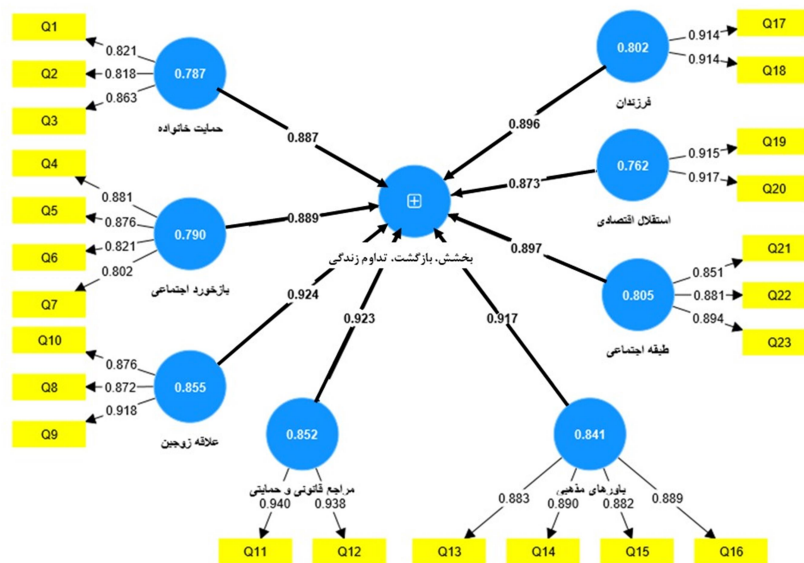
۰/۹۷۳	۰/۹۷۴	تداوم زندگی
۰/۷۸۲	۰/۷۸۴	حمایت خانواده
۰/۸۴۸	۰/۸۴۸	طبقه اجتماعی
۰/۸۶۷	۰/۸۶۸	علاقه همسران
۰/۸۰۲	۰/۸۰۲	فرزندان
۰/۸۶۶	۰/۸۶۶	مراجعه قانونی و حمایتی

از آلفای کرونباخ شاخص کلاسیک برای تحلیل پایایی استفاده می‌شود؛ به طوری که برآوردی را برای پایایی بر اساس همبستگی درونی معرف‌ها ارائه می‌دهد و مقدار مناسب برای آن، مساوی و بزرگ‌تر از ۰/۷ است.

جدول ۶. بررسی فرضیه‌های پژوهش

P Values	T Values	ضریب مسیر	فرضیه‌های پژوهش
۰/۰۰۱	۴۳/۸۹۸	۰/۸۷۳	استقلال اقتصادی زنان -> بخشش و تداوم زندگی
۰/۰۰۱	۴۳/۳۱۸	۰/۸۸۹	بازخورد اجتماعی -> بخشش و تداوم زندگی
۰/۰۰۱	۶۰/۰۳۷	۰/۹۱۷	باورهای مذهبی -> بخشش و تداوم زندگی
۰/۰۰۱	۴۷/۶۷۵	۰/۸۸۷	حمایت خانواده -> بخشش و تداوم زندگی
۰/۰۰۱	۴۹/۶۰۳	۰/۸۹۷	طبقه اجتماعی -> بخشش و تداوم زندگی
۰/۰۰۱	۸۲/۵۲۶	۰/۹۲۴	علاقه همسران -> بخشش و تداوم زندگی
۰/۰۰۱	۵۶/۱۴۸	۰/۸۹۶	فرزندان -> بخشش و تداوم زندگی
۰/۰۰۱	۷۴/۵۸۶	۰/۹۲۳	حمایت نکردن مراجع قانونی و حمایتی -> بخشش و تداوم زندگی

شکل ۱. میزان ضریب معناداری T-values در مدل نهایی

با بررسی فرضیه‌های پژوهش بر اساس جدول ۶ و شکل ۱ و انجام تحلیل عاملی در حضور هم‌زمان تمام متغیرهای بخشش و تداوم زندگی زناشویی، مشخص شد هر ۸ بعد بخشش و تداوم زندگی زناشویی ارتباط مستقیم و معناداری در سطح $P \leq 0.05$ با بخشش و تداوم زندگی زناشویی در جریان خیانت زناشویی داشتند؛ به گونه‌ای که به ترتیب بعد علاقه همسران بیشترین نقش را با تبیین ۰/۹۲۴، سپس بعد حمایت نکردن مراجع قانونی و حمایتی ۰/۹۲۳، متغیر باورهای مذهبی با تبیین ۰/۹۱۷، بعد طبقه اجتماعی با ۰/۸۹۷، بعد فرزندان با ۰/۸۹۶، بعد بازخورد اجتماعی با ۰/۸۸۹، بعد حمایت خانواده با ۰/۸۸۷ و در نهایت بعد استقلال اقتصادی زنان ۰/۸۷۳ از تغییرات متغیر بخشش و تداوم زندگی زناشویی پس از خیانت را تبیین کرد.

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد ۸ متغیر منتخب که شامل علاقه میان همسران، حمایت نکردن مراجع قانونی و حمایتی، باورهای مذهبی، طبقه اجتماعی، فرزندان، بازخوردهای اجتماعی، میزان حمایت خانواده و استقلال اقتصادی زنان در انگیزه‌های بخشش و بازگشت به زندگی نقش داشتند. نکته حائز اهمیت نیز ترتیب متغیرها بر انگیزه بود. تمامی فرضیه‌ها بر اساس داده‌های به دست آمده از تحلیل آماری تحقق یافت که به بحث درباره هریک از فرضیه‌های تحقیق و گزارش پژوهش‌های همسو و تبیین آنها پرداخته می‌شود.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد رابطه میان علاقه همسران و انگیزه بخشش خیانت معنادار بود؛ به بیان دیگر با توجه به میزان علاقه میان همسران و احساس محبت به یکدیگر، بخشودگی در زنان آسیب‌دیده از خیانت، تسهیل شده و انگیزه برای ادامه زندگی دارند. همچنین با پژوهش شعاع کاظمی و مؤمنی جاوید (۱۳۹۸)، نظریه هنری موری، یافته‌های آبراهامسون و همکاران (۲۰۱۲م)، یافته‌های پژوهش ذوالفقاری و همکاران (۱۴۰۰)، نتیجه تحقیق چی (۲۰۱۹م) همسو بود؛ برای نمونه در تحقیق ذوالفقاری و همکاران که مدل فراتشخیصی التیام از خیانت زناشویی را کار کردند، نشان داده شد التیام خیانت زناشویی با علاقه همسران به یکدیگر رابطه معناداری دارد و صمیمیت آنها سبب تسهیل بخشش پیمان‌شکنی زناشویی خواهد شد. در همین راستا در پژوهش شعاع کاظمی و مؤمنی جاوید (۱۳۹۸) آمده است که در فرایند بخشش، احساسات منفی کاهش می‌یابد و احساسات مثبت جایگزین آن خواهند شد و زمانی که علاقه میان همسران بیشتر باشد، بخشش خیانت

زناشویی تسهیل خواهد شد. طبق نظریه هنری موری نیاز به پیوندجویی و مهرطلبی دو نیاز محرک رفتار هستند؛ این دو نیاز از طبقه‌بندی موری می‌تواند انگیزه بخشش خیانت زناشویی به سبب علاقه به همسر را توجیه کند.

در تبیین یافته‌های پژوهش حاضر، معناداری رابطه بین حمایت نکردن مراجع قانونی و خدماتی از زنان و انگیزه بخشش خیانت به دست آمد؛ بدین معنا که نتایج تحقیق بیانگر آن است زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی معتقد بودند مراجع قانونی و خدماتی، حمایتی از زنان ندارد و اگر زندگی مشترک را ترک کنند، با چالش‌هایی در زندگی روبه‌رو می‌شوند که ماندن در رابطه زناشویی و بخشش را به آن ترجیح می‌دهند. نوع عملکرد زنان در این بعد و دوری از چالش‌های پیش‌رو هنگام مراجعه به مراجع قانونی و حمایت نکردن مراجع خدماتی با نیاز آسیب‌گریزی هنری موری توجیه‌پذیر است. با توجه به اینکه در پژوهش‌های انجام‌شده کمتر به این مقوله پرداخته شده است و نقش حمایت نکردن مراجع قانونی در بخشش خیانت زناشویی در نظر گرفته نشده است، نتایج تحقیق حاضر نتیجه‌ای جدید است و می‌تواند زمینه‌ساز تحقیقات گسترده‌تر در بهبود عملکرد مراجع قانونی باشد. لازم به ذکر است مراکز مشاور و خدماتی با حمایت و مشاوره زنان آسیب‌دیده از خیانت می‌توانند فرایند بخشش را تسهیل کنند. همچنین در این پژوهش، رابطه میان متغیر باورهای مذهبی و انگیزه بخشش خیانت معنادار بود. با توجه به اینکه پاسخ‌دهندگان به دستورهای مذهبی پایبند بودند و بخشش را فریضه الهی می‌دانستند، متغیر باورهای مذهبی و معنویت بر انگیزه بخشش و بازگشت به زندگی اثرگذار بود و با دیدگاه اپن‌هیمر (۲۰۰۷) و پژوهش آسایش و همکاران (۱۳۹۷) همخوانی دارد. اپن‌هیمر که به دیدگاه غیرسیستمی برای بهبود روابط زناشویی باور دارد، معتقد است زوجینی که به مسائل معنوی اعتقاد دارند، دارای روحیه قوی‌تری هستند و توانایی بیشتری برای پذیرش اشتباه همسر خود دارند. آسایش و همکاران نیز دریافتند واکنش‌های معنوی زنان قربانی خیانت متفاوت است؛ برخی از زنان با درپیش گرفتن صبر، بخشش و گذشت سعی دارند آرامش خود را بازگردانند و بخشش را ناشی از باورهای معنوی و تلاش برای کسب آسایش دوباره تجربه می‌کنند.

از یافته‌های جدید این پژوهش معناداری رابطه میان طبقه اجتماعی و انگیزه بخشش خیانت بود. پژوهش حاضر نشان داد زنانی که خیانت همسر خویش را می‌بخشند، بیشتر در طبقه متوسط اجتماعی قرار دارند و مسائل اقتصادی و سطح طبقه آنان بر بخشش خیانت اثرگذار است. می‌توان نتیجه گرفت طبقه اجتماعی زنان - با توجه به پیش‌رو بودن نوع فرصت‌ها و

امکانات برای ادامه زندگی - در بازگشت به زندگی آنان نقش دارد. لازم به ذکر است زنانی که زندگی مرفه‌ی دارند نیز شوهر خود را بخشیده و فرصتی به او داده‌اند و در تحقیق حاضر نیز حضور داشتند؛ اما با توجه به تعداد بیشتری از طبقه متوسط که همسر خویش را بخشیده‌اند، معناداری رابطه میان طبقه اجتماعی و انگیزه بخشش را می‌توان به اثبات رساند.

در تبیین یافته پژوهش حاضر باید به معناداری رابطه میان وجود فرزند و انگیزه بخشش خیانت اشاره کرد. در نگاه اول صرفاً دلیل وجود فرزندان انگیزه‌ای برای بخشش خیانت و بازگشت به زندگی زنان مطرح می‌شود؛ اما وجود فرزندان در کنار متغیرهای دیگر و معناداری آنان، انگیزه بخشش را در زنان ایجاد کرده است. نتایج این پژوهش با یافته‌های ذال و همکاران (۱۳۹۹)، پژوهش مرسلی و همکاران (۱۳۹۷) و آبراهامسون و همکاران (۲۰۱۲م) همخوانی دارد. در دیدگاه دوپری نیز پیامدهای گذشت نکردن و گذشت کردن از فرد پیمان‌شکن یادآوری می‌شود که یکی از مصادیق آن آینده فرزندان پس از ترک زندگی و طلاق است. زنان با توجه به حس مادری و اهمیت فرزندان به بخشش و بازگشت به زندگی تصمیم می‌گیرند. گاهی مادران با کنار فرزند خود بودن و رقم زدن آینده‌ای خوب برای او، حال روحی خوبی می‌یابند و سعی در انجام مسئولیت مهم مادری دارند؛ برای نمونه مرسلی و همکاران (۱۳۹۷) وجود فرزندان را سبب بخشش خیانت و راهکاری برای جلوگیری از اثرات ویرانگر خیانت می‌دانند. فرزندان سبب التیام خیانت زناشویی می‌شوند و بخشش خیانت را به یک ارزش برای زنان تبدیل می‌کنند؛ به طوری که با توجه به محبت مادری و علاقه به فرزند، بازگشت به زندگی و ادامه آن امری مهم قلمداد می‌شود. فرزندان عاملی برای گذشت از اشتباهات همسران می‌شوند و حلقه وصلی در زندگی مشترک - هر چند متزلزل شده باشد - ایجاد می‌کنند. طبق نظریه سرمایه گذاری نیز هنگامی که مزایای رابطه بیشتر از معایب آن باشد، موجب تعهد بیشتر افراد در رابطه می‌شود. زوجین عوامل مشترکی با یکدیگر دارند و یکی از آنها فرزندان هستند. عمر و ارزشی که یک زن به عنوان مادر برای فرزند خویش می‌گذارد، موجب تشویق به ماندن در زندگی می‌شود.

یافته‌ها نشان می‌دهد رابطه میان بازخوردهای اجتماعی و انگیزه بخشش خیانت معنادار است؛ بدین معنا که زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی بازخوردهای اجتماعی درباره وضع خود را مهم می‌پندارند و در بخشش آنها اثرگذار می‌دانند. بازخوردهای اجتماعی شامل نگاه جامعه به زنان مطلقه است. نتایج بیانگر آن است که زنان از پیامدهای طلاق ترس داشته و نگاه

جامعه را به زنان مطلقه بد پنداشته‌اند؛ به گونه‌ای که این ترس از طلاق و برجسب‌زنی زن مطلقه عاملی در بخشش خیانت و بازگشت به زندگی بوده است. یکی از انگیزه‌های بخشش خیانت زناشویی مهم پنداشتن دیدگاه مردم، عرف و سنت است و زنان با فکر کردن به دیدگاه عرف و سنت، تصمیم به ماندن در زندگی را دارند. لازم به ذکر است بازخوردهای اجتماعی دربارهٔ زنانی که خیانت شوهرشان را می‌بخشند، می‌تواند مثبت باشد و زنانی که گذشت و بخشش را انتخاب می‌کنند، با تشویق جامعه و اطرافیان خود روبه‌رو می‌شوند و در زندگی مشترک برتری می‌یابند؛ همین‌طور که طبق نتایج پژوهش آبراهامسون و همکاران (۲۰۱۲م) بازسازی رابطه، شکل‌های گوناگون قدرت را جابه‌جا می‌کند و زنان نقش بیشتری در تصمیم‌گیری‌ها خواهند داشت. همچنین در تحقیقاتشان بیان شد یادگیری جانشینی نقش مهمی در بهبود روابط پس از خیانت خواهد داشت؛ بدین معنا که زنان با دیدن تجربهٔ زنان دیگر که خیانت شوهر خویش را بخشیده و در زندگی مانده‌اند و زنانی که به زندگی مشترک خود پایان داده‌اند، تصمیمات بهتری خواهند گرفت.

همچنین نتایج نشان داد رابطه میان حمایت خانواده و انگیزهٔ بخشش خیانت معنادار است. حمایت کردن یا حمایت نکردن خانواده به چند طریق می‌تواند بر انگیزهٔ بخشش و بازگشت به زندگی زنان تأثیر بگذارد. طبق یافته‌های پژوهش با توجه به اینکه پاسخ‌دهندگان به حمایت خانواده از آنها اذعان داشتند، نشان‌دهندهٔ این بود که حمایت خانواده و رابطهٔ صمیمی با پدر و مادر فرایند بخشش را تسهیل می‌کند؛ به‌طوری‌که حمایت آنان نقش مثبت و سازنده‌ای در فرایند بخشش خواهد داشت؛ همین‌طور که طبق نیاز به مهرطلبی هنری موری، مورد نصیحت قرار گرفتن نیز نیازی محرک رفتار است. خانواده با ورود درست به مشکلات و پیشنهاد راهکارهای عقلایی برای همسران، نقش مهمی در بازسازی روابط آسیب‌دیدهٔ آنان خواهند داشت. نتایج با یافته‌های لو (۱۹۹۷م)، دهلی و لاندرز (۲۰۰۵م)، اسفندیاری بیات و همکاران (۱۳۹۸) و آسایش و همکاران (۱۴۰۰) همسوست؛ برای نمونه اسفندیاری بیات و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند کسانی که در زندگی خود کمتر مورد توجه و عشق و محبت قرار گرفته‌اند، ظرفیت کمتری برای بخشیدن دارند؛ بنابراین افرادی که تجربهٔ عشق از جانب دیگران نداشته‌اند، مهارت‌های ارتباطی بخشش را به دست نیاورند. حمایت خانواده می‌تواند در راستای تداوم زندگی همسران آسیب‌دیده از خیانت عمل کند. همچنین طبق یافته‌های پژوهش رابطهٔ میان

استقلال اقتصادی زنان و انگیزه بخشش خیانت نیز به نسبت کمتری معنادار بود. با توجه به نتایج پژوهش و یافتن جامعه آماری زنانی که خیانت شوهر خود را بخشیده بودند، بیش از نیمی از زنان خانه‌دار بودند و استقلال اقتصادی نداشتند. می‌توان چنین نتیجه گرفت زنانی که استقلال اقتصادی ندارند و شاغل نیستند، انگیزه بیشتری برای بخشش خیانت و بازگشت و تداوم زندگی دارند. همین‌طور که نتایج تحقیقات پیشین نشان داده است، افراد به حمایت نیاز دارند و در جهت اینکه حمایت شوند، اقدامی انجام می‌دهند. می‌توان نتیجه گرفت زنان شاغل به پشتوانه شغل و استقلال اقتصادی خود، توانایی ترک زندگی و پذیرش پیامدهای آن را دارند. از محدودیت‌های پژوهش می‌توان به دشواری یافتن نمونه‌های پژوهشی به علت تابو بودن موضوع و اهمیت حفظ حریم خصوصی، کمبود منابع مطالعاتی با موضوع مستقیم انگیزه‌های بخشش خیانت زناشویی اشاره کرد. پیشنهاد می‌شود مطالعات مقایسه‌ای بین زنانی که خیانت همسر خویش را بخشیده‌اند و زنانی که به زندگی زناشویی خویش پایان داده‌اند، صورت گیرد. به جدی گرفتن و ارتقای مشاوره‌های پیش از ازدواج در میان جوانان در آستانه ازدواج و شفاف کردن مؤلفه‌های ازدواج درست، کمک به ازدواج دو فرد از نظر میزان پختگی و کسب آمادگی‌های لازم به منظور اداره زندگی مشترک، آموزش حل مسئله به همسران برای استفاده در شرایط بحرانی و یاری گرفتن از کارشناسان خانواده، آموزش مؤلفه‌های بهبود رضایت از زندگی با تأکید بر ابعاد جسمانی، اجتماعی، روان‌شناختی و خانوادگی در هنگام ازدواج، طی کردن بهبود روابط پس از فرایند خیانت زناشویی، اهتمام ورزیده شود.

مقالات

مدلیابی ساختاری انگیزه‌های بخشش و بازگشت و تداوم زندگی در زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی

منابع و مأخذ

۱. آسایش، محمدحسن و الهه گلپاشا و فهیمه باهنر؛ «تبیین تجارب رفتاری و مقابله‌های روان‌شناختی زنان قربانی رابطه‌فرازناشویی: یک تحقیق کیفی»؛ فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی، س ۱۲، ش ۴، ۱۴۰۰، ص ۲۵۱-۲۶۹.
۲. آسایش، محمدحسن و کیومرث فرح‌بخش و حسین سلیمی بجستانی و علی دلاور؛ «بررسی واکنش‌های ارتباطی زنان قربانی بی‌وفایی همسر: یک مطالعه کیفی»؛ پژوهش‌های مشاوره، تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، س ۱۸، ش ۶۹، ۱۳۹۸، ص ۳۱-۵۸.
۳. آسایش، محمدحسن و کیومرث فرح‌بخش و حسین سلیمی بجستانی و علی دلاور؛ «شناسایی و تبیین تجارب و واکنش‌های معنوی زنان قربانی خیانت زناشویی»؛ پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده، س ۶، ش ۱۲، ۱۳۹۷، ص ۷۸-۸۵.
۴. اسفندیاری بیات، داریوش و اسماعیل اسدپور و فرشاد محسن‌زاده و عبدالرحیم کسائی اصفهانی؛ «مقایسه اثربخشی مشاوره گروهی با رویکرد عقلانی، هیجانی و رفتاری (REBT) و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد (ACT) بر بخشودگی و تاب‌آوری زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی»؛ رساله دکتری، دانشگاه خوارزمی، ۱۳۹۸.
۵. ایزدی، زهراسادات و میرصالح رضاپور و آزاده چوب‌فروش‌زاده؛ «عوامل تسهیلگر فرایند بخشش در افراد خیانت‌دیده: یک پژوهش کیفی»؛ فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده، س ۱۷، ش ۵۹، ۱۴۰۱، ص ۸۵-۱۰۳.
۶. حسینی، سیدمحمد و خالد اصلانی و یوسفعلی عطاری؛ «شناسایی شرایط مؤثر بر خیانت زناشویی مردان متأهل: مطالعه گرنند تئوری»؛ مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت، س ۸، ش ۲، ۱۳۹۸، ص ۴۴-۸۶.
۷. درتاج، فریبا و مریم رجیبان‌ده‌زیره و فیروزه فتح‌اللهی و فتانه درتاج؛ «رابطه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با احساس تنهایی و خیانت زناشویی در دانشجویان»؛ فصلنامه روان‌شناسی تربیتی؛ س ۱۴، ش ۴۷، ۱۳۹۷، ص ۱۱۹-۱۴۰.
۸. ذال، بهناز و علی عرب و غلامرضا ثناگو محرر؛ «اثربخشی آموزش بخشایش بر نگرش به خیانت و اعتماد در روابط بین‌فردی زنان زخم‌خورده از خیانت زناشویی»؛ خانواده‌پژوهی، س ۱۶، ش ۳، ۱۳۹۹، ص ۴۱۳-۴۲۸.
۹. ذوالفقاری، داود و شهرام محمدخانی و علیرضا مهدویان و مهدی اکبری؛ «مدل

- فراشخصی التیام از خیانت زناشویی با تأکید بر نقش فراشناخت‌ها، طرح‌واره‌ها، صمیمیت، کارآمدی هیجانی و بخشش؛ «نشریه روان‌شناسی بالینی و شخصیت، س ۱۲، ش ۱، ۱۴۰۰، ص ۲۷-۳۹».
۱۰. رفیعی، شبنم و فرهاد جمهری؛ «رابطه خیانت زناشویی و سبک‌های عشق‌ورزی و رضایت جنسی زوجین از یکدیگر»؛ *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*، س ۴، ش ۱، ۱۳۹۷، ص ۱۵۸-۱۷۰.
۱۱. زارعی، محمد و علی محمد نظری و کیانوش زهراکار؛ «بررسی رابطه بخشش و جهت‌گیری مذهبی با تعارض زناشویی»؛ *پژوهش در دین و سلامت*، س ۶، ش ۲، ۱۳۹۹، ص ۸۷-۹۹.
۱۲. سرمدی، یاسمن و خدابخش احمدی؛ «انواع آسیب‌های ناشی از خیانت زناشویی در زوجین»؛ *نشریه علمی فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده*، س ۱۶، ش ۵۴، ۱۴۰۰، ص ۴۷-۶۷.
۱۳. شعاع کاظمی، مهرانگیز و مهرآور مؤمنی جاوید؛ دیدگاه‌های نظری خیانت زناشویی و بهبود روابط با تأکید بر راهبردهای عملی مشاوره‌ای؛ تهران: آوای نور، ۱۳۹۸.
۱۴. شعاع کاظمی، مهرانگیز؛ «اثربخشی مداخله بین‌سیستمی بخشش بر بازسازی مجدد اعتماد زنان بعد از خیانت»؛ *مطالعات جنسیت و خانواده*، س ۷، ش ۱، ۱۳۹۸، ص ۷۹-۱۰۵.
۱۵. کرمی، جهانگیر و علی زکی‌بی و امید محمدی و شریفه حق‌شناس؛ «نقش عوامل روانی و اجتماعی در پیش‌بینی نگرش به روابط خارج از چهارچوب زناشویی در زنان متأهل و ارائه یک مدل بر اساس عوامل مرتبط»؛ *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، س ۱۳، ش ۳، ۱۳۹۴، ص ۱۲۹-۱۵۲.
۱۶. کریمی، سارا و رحیم یوسفی و مهران سلیمانی؛ «رواسازی پرسش‌نامه خیانت زناشویی»؛ *نشریه روان‌شناسی بالینی و شخصیت*، س ۱۷، ش ۱، ۱۳۹۸، ص ۲۳۷-۲۴۸.
۱۷. مرسلی، زهرا و فرشته موتابی و منصوره‌سادات صادقی؛ «تجربه بخشودگی در زنان دچار خیانت زناشویی»؛ *مجله علوم روان‌شناختی*، س ۱۷، ش ۷۰، ۱۳۹۷، ص ۶۸۳-۶۹۴.
18. Abrahamson, I. & R. Hussain & A. Khan & M. J. Schofield; "What helps couples rebuild their relationship after infidelity? "; *Journal of Family Issues*, v.33, n.11, 2012, pp.1494-1519.
19. Baucom, D. H. & D. K. Snyder & K. C. Grodon; "Forgiveness in couples:

- Divorce, Affairs, and Couples Therapy"; *Handbook of Forgiveness*, E. Worthington, Editor. Routledge, New York: 2005, pp.407-421.
20. Buss, D. M. & M. Abrams; "Jealousy, Infidelity, and the Difficulty of Diagnosing Pathology: A CBT Approach to Coping with Sexual Betrayal and the Green-eyed Monster"; *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, v.35, n.2, 2017, pp.150-172.
 21. Chi, P. & Y. Tang & Y. L. W. Worthington & C. O. B. & D. Lam & X. Lin; "Intrapersonal and Interpersonal Facilitators of Forgiveness Following Spousal Infidelity: A Stress and Coping Perspective"; *Family Therapy*, v.75, 2019, pp.1896-1915
 22. Clemmons, B. W.; "Do Men and Women Experience Forgiveness Differently in Response to Various Types of Infidelity?"; Doctoral dissertation, Grand Canyon University, 2018.
 23. Dehle, C. & J. E. Landers; "You Can't Always Get what You Want, but Can You Get what You Need? Personality Traits and Social Support in Marriage"; *Journal of social and clinical Psychology*, v.24, n.7, 2005, pp.1051-1076.
 24. Fincham, F. D. & R. W. May; "Infidelity in Romantic Relationships"; *Current Opinion in Psychology*; v13, 2017, pp.70-74.
 25. Frankowiak, Melissa; "Intimacy after Sexual Trauma: Clinical Perspectives"; *MSW Clinical Research Paper, Master of Social Work Clinical Research Papers*, St. Catherine University, 2017.
 26. Gordon, K. C. & S. Burton, & L. Porter; "Predicting the Intentions of Women in Domestic Violent Shelters to Return to Partners: Does Forgiveness Play a Role?"; *Journal of Family Psychology*, v.18, 2004, pp.331-338.
 27. Johns, k. & S. Allen & K. Coop Gordon; "The Relationship Between Mindfulness and Forgiveness of Infidelity"; *Mindfulness*, v.6, 2015, pp.1462-1471
 28. Kruse, N.; "The Relationship Between self Differentiation and the Levels of Trust, Shame and Guilt in Intimate Relationship"; Doctoral Dissertation Alliant International University, Los Angeles, California, 2007.
 29. North, T.; "Wrongdoing and Forgiveness"; *Philosophy*, v.62, n.242, 1987, pp.499-508.
 30. Rodrigues, D. & D. Lopes & M. Pereira; "Socio Sexuality, Commitment, Sexual Infidelity, and Perceptions of Infidelity: Data from the Second Love Web Site"; *Journal of Sex Research*, v.54, n.2, 2016, pp.241-253.
 31. Scheeren, P. & M. de Apellániz & I. de Alda & A. Wagner; "Infidelidade Conjugal: a Experiência de Homens e Mulheres"; *Temas em Psicologia. São Paulo*. V.26, n.1 Mar. 2018, pp.355-369.
 32. Shrout, M. R. & D. J. Weigel; "Infidelity's Aftermath: Appraisals, Mental Health, and Health-Compromising Behaviors Following a Partner's Infidelity"; *Journal of Social and Personal Relationships*, v.35, n.8, 2018, pp.1067-1091.